

ВІКТОР БАЛАНЮК,
головний фахівець з охорони праці та пожежної безпеки
ФДУ «Севастопольська філія Держгідрографії ім. Л. І. Мітіна»

Деякі питання отримання дозволу на виконання робіт з підвищеною небезпекою

У 2009 році наша філія, займаючись питанням продовження дозволу на виконання робіт з підвищеною небезпекою (далі – РПН), з'ясувала, що це не таке просте питання і не так легко його вирішити, як здавалося на перший погляд. Виявляється, попередньо необхідно виконати низку дуже важливих організаційно-технічних вимог та надати до територіального експертно-технічного центру (далі – ЕТЦ) велику кількість різної документації.

Загалом, усі ці питання викладено у «Порядку видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами», затвердженому Постановою Кабміну від 15.10.2003 р. № 1631 зі змінами від 11.03.2004 р. № 313. Умовно їх можна поділити на чотири такі групи:

- проведення медичних оглядів працівників;
- навчання і перевірка знань з питань охорони праці (далі – ОП);
- організаційно-технічні заходи при виконанні РПН;
- необхідна документація для отримання дозволу на виконання РПН.

Розглянемо кожну з цих груп окремо.

1. Проведення медичних оглядів працівників регламентується «Порядком проведення медичних оглядів працівників певних категорій», затвердженим наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.05.2007 р. № 246 (далі – Порядок). Він визначає процедуру проведення попереднього (під час прийняття на роботу) та періодичних (протягом трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на важких роботах, роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, щорічному обов'язковому медичному огляді осіб віком до 21 року. Згідно з цим Порядком роботодавець, його представник за участю представника первинної профспілкової організації визначає категорії працівників, які підлягають попередньому (періодичним) медичному огляду та до 15 листопада подає до закладу державної санітарно-епідеміологічної служби (далі – СЕС) заявку на наступний рік.

Заклад державної СЕС до 1 грудня має скласти відповідний акт встановленої форми, на підставі якого філія до 1 січня наступного року складає у чотирьох примірниках поіменні списки працівників, котрі підлягають періодичним медичним оглядам, за формою, наведеною у додатку 2 до Порядку на паперовому й електронному носіях та узгоджує їх із СЕС.

Досвід показав, що такі списки слід складати за територіальною ознакою, тобто за місцем розташування об'єктів, груп і ділянок ЗНО, маяків. Це пов'язано з тим, що кожен з них обслуговується різними лікувально-профілактичними закладами (далі – ЛПЗ), СЕС та може мати свій робочий орган виконавчої дирекції Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань.

Договори про проведення медичного огляду працівників філія укладає, зазвичай, з двома або трьома ЛПЗ. Так, нами укладено договори із Севастопольською міською лікарнею № 1, Євпаторійським лікувально-діагностичним центром «Панацея» та Чорноморською районною лікарнею. Такий підхід дозволяє економити кошти та час проведення медичних оглядів працівників.

Відповідно до п. 2.7 Порядку періодичність проведення медичних оглядів у ЛПЗ визначає заклад державної СЕС і може його змінювати залежно від конкретної санітарно-гігієнічної та епідемічної ситуації, але він має бути не рідше одного разу на 2 роки.

Для проходження медичного огляду працівник має надати комісії ЛПЗ паспорт або інший документ, що посвідчує його особу, медичну картку (якщо вона зберігається у відділенні кадрів філії), відповідне направлення, видане відділенням кадрів філії. Це виключає випадки фальсифікації.

Зберігання медичних карток (копій) у відділенні кадрів дозволяє краще контролювати терміни проходження працівниками медоглядів, складати план-графік їх проведення, завчасно узгоджувати його з філією і державною СЕС.

Проходження медогляду є обов'язковим для кожного з визначеної категорії працівників. Якщо працівник не зробив цього в установлений термін, він відсторонюється від робіт до проходження медогляду.

Філія має право в установленому законодавством порядку притягнути працівника, який ухиляється від проходження обов'язкового медичного огляду, до дисциплінарної відповідальності та відсторонити його від роботи без збереження заробітної плати.

За результатами періодичних медоглядів (протягом місяця після їх закінчення) комісія ЛПЗ оформляє Заключний акт за встановленою формою (додаток 9 Порядку), який складається у шести примірниках.

Філія, відповідно до висновків Заключного акта, у повному обсязі забезпечує проведення відповідних

оздоровчих заходів та усуває причини, що призводять до професійних захворювань (отруєнь).

Територіальні експертно-технічні центри також вимагають висновків психофізіологічної експертизи для певних категорій працівників, зокрема тих, які виконують РПН або коли є потреба у професійному доборі (для робіт на висоті, обслуговування діючих електроустановок напругою до та понад 1000 В, робіт, пов'язаних з керуванням наземним і водним транспортом).

Для такого тестування до ЕТЦ подаються відповідні лист-заявка і таблиця необхідних відомостей для проведення психофізіологічного обстеження та укладається відповідний договір. Результати обстеження вивчаються в ЕТЦ та надсилаються до філії, де вони конфіденційно зберігаються у відділенні кадрів.

2. Зміст навчання і перевірки знань з питань ОП викладено у «Типовому положенні про проведення навчання і перевірки знань з питань ОП» (далі – Типове положення), затверджене наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 року № 15 зі змінами, внесеними наказом Держгірпромнагляду від 16.11.2007 р. № 273.

Згідно з цим Типовим положенням працівники при прийнятті на роботу і в процесі роботи (залежить від посади) проходять інструктажі, навчання та перевірку знань з питань ОП, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також правил поведінки на випадок виникнення аварії.

У філії на основі Типового положення з урахуванням специфіки та вимог нормативно-правових актів з ОП розроблено власне Положення про навчання і перевірку знань з питань ОП та відповідні плани-графіки їх проведення в навчальних закладах та у філії.

Особи, які приймаються на роботи з підвищеною пожежною небезпекою (завідувач складом, комірник, електрогазозварник), щорічно, а посадові особи – один раз на 3 роки проходять спеціальне навчання (пожежно-технічний мінімум), у навчальних закладах.

Перевірку знань працівників з питань ОП у філії здійснює постійно діюча комісія, всі члени якої проходять відповідну підготовку в Навчально-курсому комбінаті у м. Севастополь. Результати перевірки комісією знань з ОП оформляються протоколом (додаток 1 до Типового положення).

Більшість занять, семінарів, консультацій проходять під керівництвом начальників структурних підрозділів філії, а загальні питання з ОП, пожежної безпеки (далі – ПБ) та електробезпеки вивчаються під керівництвом головного фахівця з ОП та ПБ і провідного інженера-енергетика.

Працівники, які вперше виконуватимуть РПН, проходять попередній медичний огляд і вступний інструктаж головного фахівця з ОП та ПБ, а також первинний інструктаж безпосередньо на робочому місці під керівництвом начальника підрозділу.

Для працівників, яких прийнято на роботу, наказом по філії затверджується кількість змін (днів) стажування, призначається керівник стажування з числа досвідчених фахівців або начальників підрозділів. Стажування, яке проходить згідно з посадою або за фахом, закінчується іспитом з перевірки знань з ОП, за результатами якого видається наказ по філії про допуск до виконання своїх обов'язків (робіт) і відповідне посвідчення.

Працівники, у тому числі й посадові особи, які не пройшли навчання, інструктаж і перевірку знань з питань ОП, до роботи не допускаються.

Згідно з вимогами Державної адміністрації морського і річкового транспорту начальник філії, заступники начальника філії, головний фахівець з ОП та ПБ та деякі начальники основних структурних підрозділів один раз на 3 роки проходять навчання і перевірку знань в Одеському інституті післядипломної освіти працівників та спеціалістів водного транспорту.

3. Організаційно-технічні заходи при виконанні РПН

Перелік РПН наводиться у додатку 1 до «Порядку видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами». З нього вибираються РПН, що безпосередньо застосовуються у повсякденній діяльності філії. Кожен з цих видів має свої особливості. Так, наприклад, у нашій філії виконуються:

- зварювальні, газополуменеві роботи;
- роботи в діючих електроустановках до 1000 В;
- роботи із застосуванням ручних електроінструментів;
- зберігання, експлуатація балонів зі стисненим і зрідженим газами (кисень, пропан-бутан);
- роботи з нанесення протикорозійного ізоляційного покриття;
- роботи на висоті;
- вантажно-розвантажувальні роботи за допомогою машин і механізмів;
- стропальні роботи;
- механічна обробка деревини.

Розглянемо конкретніше особливості кожної з цих робіт.

Зварювальні та газополуменеві роботи виконуються відповідно до Інструкції з ОП для електрогазозварника та робочої технологічної карти (далі – РТК). Газо-електрозварник повинен мати допуск з електробезпеки не нижче групи II, проходити навчання та переатестацію на основі НПАОП 0.00-1.16-96 «Правила атестації зварників» у навчально-курсому комбінаті або іншому навчальному закладі, який має відповідну ліцензію. Термін переатестації – 2 роки. Електрогазозварник після спеціалізованого навчання призначається відповідальним за експлуатацію ємностей підвищеного тиску.

Роботи в діючих електроустановках проводяться електротехнічним персоналом згідно з Переліком робіт за нарядами-допусками (розпорядженнями) та

під час поточної експлуатації. Зазначений персонал періодично проходить навчання і перевірку знань з питань ОП та щорічну перевірку знань з електробезпеки з присвоєнням групи не нижче III, забезпечується перевіреними захисними засобами, відповідним спецодягом і взуттям згідно зі встановленими нормами.

Роботи із застосуванням ручних електроінструментів, періодична перевірка яких здійснюється згідно з нормативними актами і фіксується у спеціальному журналі, проводяться особами, котрі пройшли навчання у філії, мають групу з електробезпеки не нижче II.

Постачання кисню та пропан-бутану на майданчик з ремонту ЗНО здійснюється спеціалізованими підприємствами за заявкою філії, для чого укладається відповідний договір. Зберігаються балони на майданчику під окремими навісами, а переміщуються на спеціальних візках та ношах. Експлуатація балонів допускається лише електрогазозварником, який пройшов відповідне навчання.

Роботи з нанесення протикорозійного покриття здійснюються працівниками вручну щіткою або із застосуванням фарбувального агрегату низького тиску.

До висотних робіт допускаються працівники, які пройшли відповідне навчання. На висоті вони використовують перевірені запобіжні пояси, додержуючись при цьому вимог інструкцій, РТК та інших нормативно-правових актів.

Для виконання вантажно-розвантажувальних робіт призначається працівник, відповідальний за безпечну роботу вантажно-підіймальних кранів та стропів. Для цього розроблено та введено в дію відповідні інструкції, які вимагають, щоб ці роботи здійснювалися згідно з технологічними картами, схемами стропування та з прив'язкою до місцевих умов, справними знімними вантажозахоплювальними пристроями та тарою, які перевіряються в установлені терміни із відповідним записом у журналі.

У додатку 2 «Порядку видачі дозволів Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами» наводиться перелік обладнання:

об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки (далі – УПН). У заявці для отримання дозволу з його експлуатації необхідно обов'язково зазначити найменування техніки, вказати завод-виготівник, державу, рік випуску.

Особлива увага приділяється організації робочого місця, його відповідності санітарно-гігієнічним нормам як у робочій зоні, так і тимчасового, а також організації експлуатації устаткування (обладнання).

Так, робоче місце електрогазозварника обладнано нами на відкритому майданчику, де збудовано навіс, нанесено необхідну розмітку, забезпечено постійне під'єднання до електричної мережі.

Що стосується експлуатації УПН, кожна одиниця якого повинна мати формуляр (паспорт), керівництво з експлуатації заводу-виготівника та інструкцію з експлуатації, розроблену філією, то його закріплюють за конкретними відповідальними особами і присвоюють інвентарний номер.

Особлива увага приділяється записуванню у формуляри (паспорти) відомостей про виконані огляди, технічне обслуговування та ремонт. На імпортне обладнання повинен бути сертифікат відповідності та дозвіл Держнаглядохоронпраці (Держгірпромнагляду) на його застосування на території України, засвідчений організацією-постачальником.

Імпортне обладнання, зазвичай, має Інструкцію з експлуатації, яка містить деякі характеристики, однак розділ стосовно технічного обслуговування та ремонту в ній відсутній. Тому необхідно самим розробляти та заповнювати вкладки до Інструкції, куди слід вносити всі експлуатаційні записи (див. зразки вкладок).

До експлуатації УПН допускаються працівники, які пройшли навчання у спеціальних навчальних закладах та стажування у філії під керівництвом досвідченого фахівця.

4. Необхідна документація для отримання дозволу на виконання РПН

Дозвіл видається на підставі заявки філії та експертного висновку ЕТЦ про спроможність суб'єкта

Зразок 1

Відомості про місцезнаходження виробу		
Найменування організації – власника виробу	Місцезнаходження виробу	Дата введення в дію
1	2	3

Зразок 2

Відомості про технічне обслуговування, ремонт і облік роботи виробу			
Дата	Інформація про т/о, ремонт. Відомості про заміну вузлів при ремонті	Відпрацьовано годин	Підпис відповідального за справність виробу
1	2	3	4

Фото 1. Проведення заняття з питань ОП

Фото 2. Підготовка буйів до фарбування

Фото 3. Робоче місце електрогазозварника

господарської діяльності виконувати РПН з дотриманням вимог законів та інших нормативно-правових актів з ОП і промислової безпеки.

Відповідно до Постанови КМУ від 15.10.2003 р. № 1631 «Про затвердження Порядку видачі дозволів

Державним комітетом з нагляду за охороною праці та його територіальними органами» (додатки 1 і 2) філія надала до ЕТЦ більше двохсот засвідчених копій документів, які можна поділити на такі групи.

- I. Документи державної реєстрації філії.
- II. Дозволи та висновки державних органів.
- III. Нормативно-правові акти (держані та галузеві документи), що регламентують повсякденну діяльність.
- IV. Нормативно-правові документи з ОП, розроблені та введені в дію наказом філії; робочі технологічні карти на виконання РПН.
- V. Коротка характеристика філії та її виробничих підрозділів.
- VI. Документи про навчання керівників, фахівців, працівників з ОП за професією, у т. ч. за сумісними спеціальностями, по видах робіт.
- VII. Накази по філії про організацію службової діяльності, призначення та допуск відповідальних за виконання усіх видів робіт РПН, збереження та справність ручного електроінструменту, призначення особи, відповідальної за нагляд та безпечну експлуатацію устаткування підвищеної небезпеки, транспортування, збереження та експлуатацію балонів тощо.
- VIII. Журнали реєстрації з ОП та ПБ, аварій, професійних захворювань, потерпілих від нещасних випадків, протоколів перевірки знань і т. ін.
- IX. Переліки УПН, інструкцій з ОП, робіт РПН, медичні картки тощо.

Дуже важливою складовою ОП є атестація робочих місць. У філії щодо цього питання також є свої напрацювання і певний досвід.

Як бачимо, питань щодо отримання дозволу на виконання робіт з підвищеною небезпекою дуже багато. При цьому слід враховувати, що кожний територіальний ЕТЦ може вносити свої зміни до вимог при наданні документів. Мною ж наведено приклади підготовки документів лише з основних питань служби охорони праці, які, я сподіваюсь, допоможуть фахівцям з ОП при оформленні документів для отримання дозволу на виконання РПН.

Вживані скорочення:

- РПН – роботи з підвищеною небезпекою;
- ЕТЦ – експертно-технічний центр;
- ОП – охорона праці;
- СЕС – санітарно-епідеміологічна служба;
- ЛПЗ – лікувально-профілактичні заклади;
- ПБ – пожежна безпека;
- РТК – робоча технологічна карта;
- ЗНО – засоби навігаційного обладнання;
- УПН – устаткування підвищеної небезпеки.